

Iets over het Brabants boerenhoen

Mijn speciale belangstelling gaat uit naar de kippen en dan onder meer naar het ras dat in de pluimveestandaard, uitgegeven door de Nederlandse Hoenderfokkers en Dwerghoenderfokkers-bond, wordt genoemd "Brabants boerenhoen", niet te verwarren met het Nederlandse ras "Brabanters".

In deze standaard wordt over dit hoen onder meer geschreven: "Het Brabants boerenhoen of Brabanconne, zoals dit hoen door de Frans sprekende en ook door een deel der Vlaams sprekende Belgische pluimveefokkers wordt genoemd, komt reeds eeuwen lang voor in de noordelijke en zuidelijke Nederlanden. Melchior d'Hondecoeter en Albert Cuyp hebben tal van keren exemplaren van dit ras op hun doeken weergegeven. Terwijl hier te lande het ras vrijwel verloren ging, heeft men het in België in het begin van deze eeuw voor uitsterven weten te behoeden, ook de vele kleurslagen kwamen weer terug op de tentoonstellingen en bij de liefhebbers. Hoewel van oorsprong in even grote mate een Nederlands ras als een Belgisch ras, ligt het voor de hand dat hier te lande ook de Belgische standaard voor dit ras geheel wordt aanvaard. Voor de nauwkeurige omschrijving wordt verwezen naar de standaard der Brabanconnes in deel III".

In het boek van Dr. A.E.R. Willems en Et Brand "Studie over hoenderachtigen en watervogels, met de officiële standaard der Belgische rassen" wordt onder meer over het Brabants hoen geschreven: "Het Brabants hoen blijkt een tamelijk oud ras te zijn, al bestaat de naam ervan slechts sinds het begin van deze eeuw. Oude geschriften brengen het bewijs dat een ras met een kleine kuif sedert verschillende eeuwen in het noorden van Europa bestaat en meer speciaal in het noorden en zuiden van de oude Nederlanden, alsook in Duitsland. Op verschillende schilderijen van XVIIe en XVIIIe eeuw prijken hoenders die veel gelijkenis vertonen met onze huidige Brabanconnes. Daaruit kan men afleiden dat het ontstaan van dit ras tamelijk ver in het verleden te zoeken is. In het begin van deze eeuw wordende zuiverste Brabantse hoenders aangetroffen in het vierkant, gevormd door de steden Brussel, Waver, Leuven en Mechelen. In het Vlaamse gedeelte van Brabant werd dit hoen gewoonlijk "Topman" genoemd, terwijl in het Waalse gedeelte het de naam "Houpette" kreeg. De rudimentaire toestand waarin de pluimveeteelt in België gedurende de vorige eeuw verkeerde, belet ons de vorming van het ras en zijn invoer in ons land te dateren. Wij moeten wachten tot het eind van de XIXe eeuw om iets positiefs te vinden. Daar dit ongeselecteerde hoen is blijven voortbestaan tot het begin van de XXe eeuw is het zeker dat het voor de pluimveehouder voordelen bood, zowel op het gebied van de eierleg als op het gebied van de vleesproductie. De selectie begon rond 1890; wij moeten echter tot 1903 wachten, vooraleer dit hoen zich werkelijk deed gelden. Deze opgang was vooral te danken aan het stichten van een gespecialiseerde club, "Brabanconne Club" genaamd.

Bij de leiding van deze club treffen wij enkele van de grootste namen aan van de Belgische pluimveeteelt in het begin van deze eeuw, namelijk de heren Jean Beco, A. Godts, W. Collier, L. Michiels, G. Mignon, M. Kips en E. Keymeulen. Door een zo gespecialiseerde ploeg geleid, kreeg de Brabanconne zeer snel een benijdenswaardige plaats tussen de Belgische rassen. Het ras evolueerde tevens snel op het sportieve vlak. Een standaard werd opgesteld en door de Landsbond aanvaard. Talrijke variëteiten zagen het licht, de een na de andere. De mooiste variëteit blijft nochtans de "kwartelkleurige".

Rond 1909 schijnt het ras zijn toppunt te hebben bereikt vermits bijna 400 dieren verzameld waren in een tentoonstelling in het "Half Eeuw-paleis" te Brussel. De zwarte variëteit had de bovenhand met ongeveer 200 nummers. In de Brabantse heeft het ras zich zeer goed aangepast aan bodem en klimaat.

De Brabanconne is een goede leggen met 150 tot 180 eieren per jaar. Bepaalde geselecteerde hennen hebben een leg bereikt van bij en boven de 200 eieren. Het ei gelegd door een volwassen Brabanconne weegt gemiddeld 65 tot 70 gram.

Men kan dit ras verwijten nogal laat rijp te zijn en eerst aan te vangen met de leg op de leeftijd van 6 tot 7 maand. Zoals voor al onze landlegrassen, hebben de naoorlogse industriële kruisingen, en de grote invoer van Italiaanse en Amerikaanse hoender de doodsteek gegeven aan de Brabanconne. Slechts enkele exemplaren zijn als sporthoen bewaard gebleven. De dieren die wij nu en dan op de tentoonstellingen of prijskampen aantreffen dienen nog behoorlijk onderhanden te worden genomen.

De Belgische Brabanconne mag niet verward worden met de Nederlandse Brabanter met kuif en baard! Beide rassen hebben niets gemeen.

Over de eisen waaraan het Brabants boerenhoen als sportras moet voldoen, heb ik niets gezegd. De Nederlandse - als ook de Belgische standaard stellen verschillende eisen waaraan niet zo gemakkelijk is te voldoen.

Na het bovenstaande zult U wel begrijpen te doen te hebben met een fokker van het "Brabants boerenhoen". Ik ben al ongeveer 30 jaar kippenfokker. Een jaar of zeven geleden werd ik attent gemaakt op het "Brabants boerenhoen" door een artikel in het tijdschrift "Avicultura" van de heer J. Caspers uit Wierden die meende dat er in België aan fokmateriaal te komen zou zijn. Ik ben erin geslaagd in het plaatsje Bertem bij Leuven een trio zwarte Brabantse boerenhoenders op de kop te tikken. Dit was mijn uitgangsmateriaal.

Thans bezit ik een 25tal hoenders van dit ras in de kleurslagen zwart, kwartelkleurig, zilverkwartel en blauw. Andere kleurslagen zijn m.i. ook wel terug te fokken, maar gebrek aan ruimte belet mij dit.

De laatste 2 jaren heb ik de door mij gefokte dieren tentoongesteld in Utrecht, Den Bosch, Arnhem en in enkele kleinere plaatsen en ik meen met succes. Predikaten als F (fraai), het op een na hoogste predikaat, en Z.G. (zeer goed) en G (goed) haalde ik verschillende malen. In "Avicultura" schreef de heer Aalbers, voorzitter van de Nederlandse Hoenderfokkers en Dwerghoenderfokkersbond: "Het is nog de vraag of het Brabants boerenhoen in België momenteel beter wordt gefokt dan hier bij ons". Bij mijn bezoek aan het "Neerhof" te Gent, België's grootste tentoonstelling kon ik tot mijn genoegen constateren dat naar mijn mening de door mij gefokte dieren zeker zo goed zijn en aan de eisen voldoen. Dat de interesse voor dit ras gewekt is, blijkt uit de aanvragen die ik krijg voor broedeieren en jonge dieren.

J.A.M, van Wel, Warandalaan 29, Helmond,

Naschrift

Onze stichting was zo gelukkig 1-4 Brabantse boerenhoenders van de heer van Wel te verkrijgen, waarvan 1-2 als schenking. Zij zijn ondergebracht op het landgoed Nienoord en onder leiding van de heer Simons, bestuurslid van het Jeugdperk Nienoord, is al voor een ruime collectie nafok gezorgd.

De heer C. Aalbers noteerde dat de Brabantse boerenhoenders op de Aviculturatentoonstelling per abuis tussen de Nederlandse rassen verzeild waren geraakt. Daar kun je natuurlijk over twisten, hoewel een schilder als Albert Cuyp daar kennelijk geen moeite mee had. De Stichting zeldzame huisdierrassen heeft gelukkig de Statuten nogal ruim gesteld, waarin Noordwest-Europa als werkterrein wordt genoemd.

S. Bottema